

نقش نوروز در همبستگی اجتماعی در عرصه ی تمدن نوین اسلامی با تاکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری

ملیحه سالم^۱ و زاهد غفاری هاشجین^۲

^۱ کارشناس ارشد جامعه شناسی انقلاب اسلامی دانشگاه شاهد

^۲ هیات علمی دانشگاه شاهد

*Email: malihe.salem@yahoo.com

چکیده

هدف اصلی پژوهش بررسی نقش نوروز در همبستگی اجتماعی در عرصه ی تمدن نوین اسلامی از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای است. به گواهی تاریخ، با ورود اسلام به ایران نه تنها نوروز به فراموشی سپرده نشد، بلکه در دوره‌های اسلامی حیاتی تازه یافت و با ارزش‌های اسلامی انطباق داده شد. شناخت نوروز به عنوان یکی از مهمترین نمادهای فرهنگی کشور ایران از آن جهت مهم است که فرصتی برای ایجاد انسجام اجتماعی و بستری برای پیشرفت و توسعه سبک و فرهنگ زندگی ایرانی در عرصه ی تمدن نوین اسلامی است. از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای تمدن نوین اسلامی دارای دو بخش است: الف- بخش سخت افزاری (علم و صنعت) که شامل نمودهای پیشرفت می‌شود که از نظر ایشان در این زمینه پیشرفت‌های خوبی حاصل شده است. ب- بخش نرم افزاری -حقیقی و اساسی- تمدن اسلامی که شامل حاکمیت «سبک زندگی اسلامی» در تمام مظاهر زندگی و حیات مسلمانان است. ایشان این بخش را بخش اساسی و حقیقی پیشرفت و تمدن‌سازی نوین اسلامی می‌دانند که متأسفانه در این بخش، پیشرفت چشمگیری حاصل نشده است و در نتیجه ایشان با دعوت از اندیشمندان حوزه و دانشگاه، نخبگان سیاسی و فکری، دستگاه‌های مرتبط با فرهنگ و تعلیم و نیز جوانان، علت‌یابی در این باره را ضروری خواندند. بر این اساس این مقاله با استفاده از روش اسنادی تاریخی در پی پاسخ به این سؤال است که نوروز (در دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای) از طریق چه مولفه‌هایی می‌تواند در تحکیم انسجام اجتماعی و تقویت ارتباطات جمعی در عرصه تمدن نوین اسلامی موثر باشد؟ یافته‌ها نشان می‌دهد نوروز به عنوان عیدی اسلامی و نمادی فرهنگی از طریق مولفه‌هایی مانند ایجاد همگرایی و هم افزایی ملت‌های منطقه، گسترش صله ی ارحام و رفع کدورت‌ها و کینه‌ها، تحکیم ارتباطات خانوادگی، حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی، صدور ارزش‌های والای فرهنگی به کشورهای غرب و تقویت غرور ملی، منجر به تقویت انسجام اجتماعی می‌شود.

کلید واژه‌ها: نوروز، تمدن نوین اسلامی، انسجام اجتماعی، حضرت آیت الله خامنه‌ای.

مقدمه

به گواهی تاریخ، با ورود اسلام به ایران نه تنها نوروز به دست فراموشی سپرده نشد، بلکه در دوره‌های اسلامی حیاتی تازه یافت و با ارزش‌های اسلامی انطباق داده شد [۱]. بر همین اساس این روز را مطابق با روز خلقت آدم، نشستن کشتی حضرت نوح (ع)، شکستن بت‌ها توسط حضرت ابراهیم (ع)، بعثت حضرت رسول اکرم (ص) و ولادت حضرت قائم و جلوس حضرت علی (ع) به خلافت می‌دانند و عقیده بر این است که ظهور امام دوازدهم نیز در این روز خواهد بود [۲]. چنان که در کتاب «برهان قاطع» نیز واژه‌ی «نوروز» آمده است [۳]: به همین خاطر امروزه این جشن علاوه بر بعد ملی، جنبه‌ی دینی هم به خود گرفته و دعای تحویل سال به میمنت آن به هنگام تحویل سال بر روی زبان هر ایرانی مسلمان است؛ ضمن آن که تلاوت قرآن و خواندن کتب مقدس اقلیت‌های دینی ایرانی بر پای خوان نوروزی سنت نیکویی است که سده‌های طولانی استمرار داشته و به منزله‌ی بخشش گناهان و آغاز زندگی نوینی است [۴]. حال شناخت نوروز به عنوان یکی از مهمترین نمادهای فرهنگ ایرانی-اسلامی کشور ایران از آن جهت مهم است که فرصتی برای ایجاد انسجام اجتماعی و بستری برای پیشرفت و توسعه سبک و فرهنگ زندگی ایرانی در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی است؛ از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای تمدن نوین اسلامی دارای دو بخش است: الف- بخش سخت افزاری (علم و صنعت) که شامل نمودهای پیشرفت می‌شود که از نظر ایشان در این زمینه پیشرفت‌های خوبی حاصل شده است. ب- بخش نرم افزاری-حقیقی و اساسی- تمدن اسلامی که شامل حاکمیت «سبک زندگی اسلامی» در تمام مظاهر زندگی و حیات مسلمانان است. ایشان این بخش را بخش اساسی و حقیقی پیشرفت و تمدن‌سازی نوین اسلامی می‌دانند که متأسفانه در این بخش، پیشرفت چشمگیری حاصل نشده و در نتیجه ایشان با دعوت از اندیشمندان حوزه و دانشگاه، نخبگان سیاسی و فکری، دستگاه‌های مرتبط با فرهنگ و تعلیم و نیز جوانان، علت‌یابی در این باره را ضروری خواندند. از نظر ایشان در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی مساله‌ی مهمی که وجود دارد و می‌تواند تا حدودی اهداف نظام اسلامی را در خود جمع کند مساله‌ی پیشرفت است که تداعی کننده‌ی حرکت است و متوقف شدنی نیست و دارای ابعاد مختلف است؛ یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن، رفتار اجتماعی، شیوه‌ی زیستن و... ایشان عقیده دارند که یکی از ابعاد سبک زندگی مقوله‌ی فرهنگ است که باید تبیین، تدوین و به شکل مطلوب اسلام تحقق بخشیده شود. از نظر ایشان اگر ما به این مقولات به طور جدی نپردازیم، پیشرفت اسلامی تحقق پیدا نخواهد کرد و تمدن نوین اسلامی شکل نخواهد گرفت؛ هر چه ما در صنعت پیش برویم و هر چه اختراعات و اکتشافات زیاد شود، اگر ما بخش فرهنگ ایرانی-اسلامی را درست نکنیم پیشرفت حقیقی به معنای حقیقی کلمه نکرده ایم [۵]. در این راستا یکی از دغدغه‌های مهم حضرت آیت الله خامنه‌ای در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی مساله‌ی ارتباطات اجتماعی است؛ که تضعیف آن را تهدیدی برای جامعه اسلامی و تشدید مساله‌ی تهاجم فرهنگی تلقی می‌کنند. از نظر ایشان دشمن سعی می‌کند از این طریق آن وحدتی که در سراسر کشور گسترده است را به شکل‌های مختلف به هم بزند و از این طریق تضعیف ارتباطات اجتماعی دست یازد و در واقع به بنیان‌های فرهنگی ملت هجوم ببرد. در این زمینه ایشان بیان می‌دارند بهترین راه مبارزه با این ترفندهای استکباری دشمنان علاوه بر تلاش برای پیشرفت علمی و فناوری، اهمیت دادن به نمادهای فرهنگی جامعه و تقویت همبستگی ملی از طریق آن بر اساس اصول اسلامی است [۶]. تا جایی که از نظر ایشان ملت ایران برای اینکه رشد و پیشرفت لازم را در

همه ی صحنه‌ها که شایسته ی آن است به دست آورد؛ به تقویت همبستگی احتیاج دارد که این همبستگی به معنای همدلی و بازو به بازو دادن و دل‌ها را به هم نزدیک و مرتبط کردن است [7].

حال نوروز به عنوان- نمادی بارز از فرهنگ ایرانی-اسلامی- یکی از عواملی است که همیشه در گذر تاریخ این ملت همسو و همدل و همدرد به پیش برده است. به عقیده حضرت آیت الله خامنه‌ای عید نوروز نماد نوآوری، جوانی، نشاط و تحکیم روابط دوستی و مهربانی میان دوستان و آشنایان است. پس مسلمان می‌توان از آن برای مقابله با دشمنان و بیگانگان و تقویت همبستگی ملی در عرصه ی تمدن نوین اسلامی بهره گرفت. این مقاله با روش اسنادی تاریخی و ابزار گردآوری اطلاعات فیش برداری، در پی پاسخ به این سوال است که نوروز در دیدگاه مقام معظم رهبری از طریق چه مولفه‌هایی می‌تواند در تحکیم انسجام اجتماعی و تقویت ارتباطات جمعی در عرصه تمدن نوین اسلامی موثر باشد؟

مبانی نظری

حضرت آیت الله خامنه‌ای درباره‌ی عید نوروز می‌فرماید:

«عید نوروز هم حقیقی است. ما با عید نوروز موافقیم، کسی خیال نکند عید نوروز چیز بدی است، هرکس چنین تصویری کند واقعا اشتباه کرده است، اسلام عید نوروز را رد نکرده است. نوروز برای آن‌ها که در درون خود، به فساد و انحطاط گرایش پیدا می‌کنند، آن‌هایی که خود را از خدا دور می‌کنند، برای آن‌هایی که خود را از هدف‌های بلند این ملت و انقلاب جدا می‌کنند، نوروز نیست، روز جشن و شادی نیست، شوم است، این آن حقیقت مسئله در باب نوروز است» [8].

به عقیده ایشان ایرانی زیرکِ مسلمان، نوروز باستانی را به شکل دلخواه خود، تغییر داد؛ به این صورت که قالب و صورت نوروز را نگه داشت اما محتوای آن را عوض کرد. چرا که نوروز باستانی، نوروز پادشاهان و فرصتی برای سلاطین و حکام مستبد بود؛ برای اینکه شکوه و عظمت ظاهری خود را به رخ ملت‌ها بکشاند و از آنها هدیه بگیرند. حتی در زمان بنی امیه و بنی عباس که نوروز به دربارهای خلافت اموی و عباسی وارد شد، همان رفتار و سیره‌ی پادشاهان و کسرایان فارسی باستان در دربار آنها عمل می‌شد. اما به زعم ایشان ایرانی مسلمان، این نظم و قالب را به نفع خود تغییر داد؛ اگرچه این تغییر به صورت دفعی انجام نگرفته است اما امروزه بعد از گذشتن قرن‌ها، مشاهده می‌شود که نوروز بهانه‌ای و وسیله‌ای است برای ارتباط قلبی میان مردم و میان مبدأ عظمت و عزت، یعنی ذات مقدس باری تعالی. از نظر ایشان در نوروز ایرانی، حقیقت نوروز یک حقیقت مردمی است؛ مردم به مناسبت نوروز با یکدیگر با صفا و محبت رفتار می‌کنند و به یکدیگر تبریک می‌گویند و هدیه می‌دهند. پس رسم و سنت باستانی و پادشاهی، امروز بعد از گذشت سالها و قرن‌ها، در نوروز وجود ندارد [9].

از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای^۱ آنچه ملت ایران در باب عید نوروز انجام داده است، یکی از زیباترین و شایسته ترین کارهایی است که می‌شود با یک مراسم سنتی و تاریخی انجام داد. به طوری که اول سال شمسی ایرانی‌ها یعنی -اول بهار- عید نوروز است؛ به زعم ایشان اولاً ملت ایران افتخار می‌کند که سال شمسی او هم سال هجری است؛ یعنی همچنان که سال قمری ما مبدا هجرت خاتم النبیین (ص) است، سال شمسی هم مبدا هجرت است. بقیه‌ی ملت‌های مسلمان برای سال شمسی خود، از

^۱. <http://farsi.khamenei.ir/speech-index>

سال میلادی استفاد می‌کنند؛ به عقیده ایشان ایرانی‌های مسلمان هجرت نبی اکرم را، هم مبدا سال قمری هم مبدا سال شمسی قرار دادند. این مطلب نشانگر هنر و عشق و علاقه‌ی ایرانی به تعالیم مقدس اسلام و به آثار مطهر نبوی است. در ضمن، اول سال را اول فصل بهار انتخاب کرده اند، در حالی که مسیحیان، اول سال خود را، اول زمستان قرار می‌دهند. البته به عقیده ایشان فرق آن‌ها با ایرانی‌ها این است که ولادت حضرت مسیح تاریخ مشخصی ندارد و یک مطلب حدسی است، در حالی که هجرت نبی مکرم اسلام، از نظر تاریخی کاملاً دقیق است. به هر حال از نظر ایشان ایرانی‌ها اول بهار را اول سال خود مان قرار داده اند که این یک ذوق است، چرا که اول بهار اول رویش طبیعت، بیداری باغ و بوستان و بالندگی همه‌ی موجودات زنده است و این بهتر از زمستان است که وقت انجماد طبیعت و گیاه و نباتات است.

به اعتقاد ایشان در تعالیم اسلام نکته‌ای وجود دارد که برادران و خواهران باید به آن توجه کنند؛ و این نکته این است که اسلام با سنت‌هایی که قبل از اسلام باقی مانده است، دو نوع رفتار دارد؛ اولاً بعضی سنت‌های غلط را به کلی نابود می‌کند؛ چون سنت‌های درستی نیست. مثلاً عرب‌ها قبل از اسلام، دختران خودشان را نگه نمی‌داشتند، یا بیشتر ملت‌های غیر مسلمان، جنس زن را تحقیر و اهانت می‌کردند، اسلام این سنت‌ها را که به کلی غلط بود را از بین برد. ثانیاً به نظر ایشان اسلام بعضی از سنت‌ها را از بین نبرده است کالبد محتوا را نگه داشته و محتوا و روح آن را عوض کرده است؛ مثل بسیاری از اعمال حج. این طوافی که وجود دارد قبل از اسلام نبود؛ منتها محتوای طواف، محتوای شرک بود. اسلام آمد و دین عمل را از محتوای شرک آلود خالی و از محتوای توحید پر کرد. طواف در آن زمان مظهر گرایش انسان به آلهه و ارباب ادعایی دینداری بود، آن را تغییر داد و مظهر اردت انسان به مرکز عالم وجود یعنی حضرت حق متعال و وجود مقدس پروردگار قرار داد.

به اعتقاد ایشان، اسلام در بسیاری از مواقع با سنت‌ها این کار را می‌کند. مردم هم همین کار را با نوروز کردند؛ نوروز را نگه داشتند و محتوای آن را عوض کردند، به زعم ایشان نوروز در ایران جشنی در خدمت حکومت‌های استبدادی قبل از اسلام بود، به همین خاطر است که نوروز باستانی می‌گویند؛ «نوروز» اش خوب است، ولی «باستانی» اش بد است باستانی یعنی اینکه همه‌ی این جشن‌های دوره‌ی سال - مثل جشن «نوروز» یا جشن‌های «مهرگان» یا جشن‌های دیگری «خردادگان»، «مردادگان» و جشن‌های گوناگونی که قبل از اسلام بوده، در خدمت حکومت‌های استبدادی و سلطنت‌های پوسیده‌ی دوره‌ی جاهلیت ایران بود. محتوای «نوروز»، محتوای مردمی و خدایی و توجه و ارادت به حضرت حق در آن نبود؛ به طوری که جهات عاطفی و انسانی و مردمی در نوروز نبود. ملت ایران نوروز را نگه داشتند ولی محتوای آن را عوض کردند. این محتوای امروز نوروز ایرانی، غیر از نوروز باستانی است. نوروز برای ملت ایران عبارت است از توجه مردم به خدا، اول تحویل سال که می‌شود مردم دعا و «یا محول الحول والاحوال، یا مقلب القلوب والابصار» می‌خوانند و آغاز سال را با نام خدا شروع می‌کنند پس توجه خود را به خدا زیاد می‌کنند که از نظر ایشان این، ارزش بزرگی است. همچنین از نظر ایشان نوروز و سنت‌های نکویش وسیله‌ای است که با آن دلها شاد می‌شود و انسان‌ها با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و صله‌ی ارحام و صله‌ی احباب می‌کنند؛ به زعم ایشان این ارتباط عید نوروز است که بسیار خوب و مورد تاکید است. در واقع از دیدگاه ایشان مبارکی یک سال برای یک ملت، فقط به جنبه‌های مادی آن سال نیست، گاهی جنبه‌های معنوی اهمیت بیشتری دارند. به زعم ایشان اگر ملتی بتواند یک تحول اخلاقی در خود به وجود بیاورد، اگر بتواند رذایل اخلاقی را از درون خود پاک‌سازی کند و خود را به فضایل اخلاقی آراسته

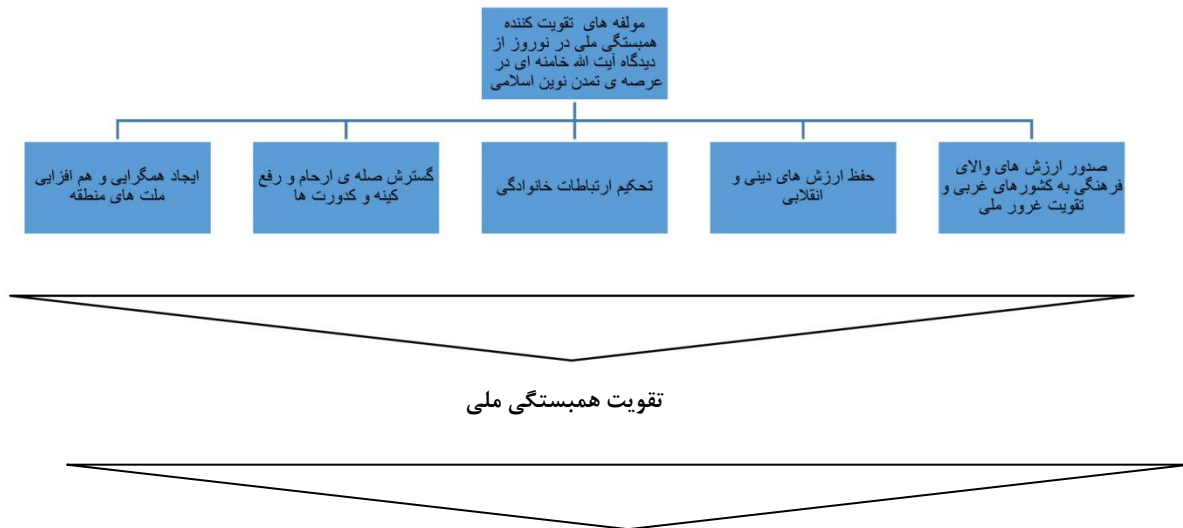
سازد، حقیقتاً برای آن ملت عید است. اساساً قرار دادن اعیاد، چه اعیاد ملی و چه اعیاد دینی و مذهبی، برای ایجاد چنین تحولاتی در درون انسانهاست. پس از نظر ایشان کسانی که مأموریت بزرگی را بر عهده گرفته‌اند، کسانی که تصمیم و اقدام و حرکت و رفتار آنان فقط رفتار یک شخص نیست، بلکه رفتار یک مجموعه است، رفتار یک جامعه است و گاهی در چشم دیگران رفتار یک کشور است، باید خیلی مراقبت کنند. چرا که آنان پیش از دیگران مخاطب به خطاب الهی‌اند و موظف هستند که دعای شریف «حوّل حالنا الی احسن الحال» را در خودشان تحقق ببخشند [۱۰].

مدل نظری

شناخت نوروز به عنوان یکی از مهمترین نمادهای فرهنگ ایرانی - اسلامی کشور ایران از آن جهت مهم است که فرصتی برای ایجاد انسجام اجتماعی و بستری برای پیشرفت و توسعه سبک و فرهنگ زندگی ایرانی در عرصه ی تمدن نوین اسلامی است؛ همان طور که بیان شد از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای بخش نرم افزاری - حقیقی و اساسی - تمدن اسلامی که شامل حاکمیت «سبک زندگی اسلامی» در تمام مظاهر زندگی و حیات مسلمانان است. ایشان این بخش را بخش اساسی و حقیقی پیشرفت و تمدن‌سازی نوین اسلامی می‌دانند که پیشرفت چندانی نداشته است، یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی

کردن، رفتار اجتماعی، شیوه ی زیستن و... ایشان عقیده دارند که یکی از ابعاد سبک زندگی مقوله ی فرهنگ است که باید تبیین، تدوین و به شکل مطلوب اسلام تحقق بخشیده شود. از نظر ایشان اگر ما به این مقولات به طور جدی نپردازیم، پیشرفت اسلامی تحقق پیدا نخواهد کرد و تمدن نوین اسلامی شکل نخواهد گرفت؛ اگر ما بخش فرهنگ ایرانی - اسلامی را درست نکنیم پیشرفت حقیقی به معنای حقیقی کلمه نکرده ایم. در این راستا یکی از دغدغه‌های مهم حضرت آیت الله خامنه‌ای در عرصه تمدن نوین اسلامی مساله ارتباطات اجتماعی است؛ که تضعیف آن را تهدیدی برای جامعه اسلامی و تشدید مساله ی تهاجم فرهنگی تلقی می‌کنند که از نظر ایشان دشمن سعی می‌کند از این طریق آن وحدتی که در سراسر کشور گسترده است را به شکل‌های مختلف به هم بزند و به بنیان‌های فرهنگی ملت هجوم ببرد. ایشان بهترین راه مبارزه با این ترفندهای استکباری دشمنان علاوه بر تلاش برای پیشرفت علمی و فناوری، تقویت همبستگی ملی از طریق توجه به نمادهای فرهنگی جامعه بر اساس اصول اسلامی می‌دانند، تا جایی که از نظر ایشان ملت ایران برای اینکه رشد و پیشرفت لازم را در همه ی صحنه‌ها که شایسته ی آن است به دست آورد؛ به تقویت همبستگی احتیاج دارد که این همبستگی به معنای همدلی و بازو به بازو دادن و دل‌ها را به هم نزدیک و مرتبط کردن است. حال نوروز به عنوان - نمادی بارز از فرهنگ ایرانی اسلامی - یکی از عواملی است که همیشه در گذر تاریخ این ملت همسو و همدل و همدرد به پیش برده است. حضرت آیت الله خامنه‌ای نوروز را مناسبتی برجسته از لحاظ معنوی و ملی و بین‌المللی و حامل ارزش‌های ممتاز دانسته‌اند و تاکید دارند عید نوروز نماد نوآوری، جوانی، نشاط و تحکیم روابط دوستی و مهربانی میان دوستان و آشنایان است. پس مسلماً از آن می‌توان برای مقابله با دشمنان و بیگانگان و تقویت همبستگی ملی بهره گرفت. نوروز (در دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای) از طریق مولفه‌هایی مانند ایجاد همگرایی و هم افزایی ملت‌های منطقه، گسترش صله ی ارحام و رفع کدورت‌ها و کینه‌ها، تحکیم ارتباطات خانوادگی، حفظ

ارزش‌های دینی انقلابی، صدور ارزش‌های والای فرهنگی به کشورهای غرب و تقویت غرور ملی، منجر به تقویت انسجام اجتماعی می‌شود.

مولفه‌های تقویت کننده همبستگی ملی در نوروز از دیدگاه مقام معظم رهبری

۱- عید نوروز و ایجاد همگرایی و هم افزایی ملت‌های منطقه از دیدگاه مقام معظم رهبری

رهبر انقلاب اسلامی در دیدار روسای جمهور و نمایندگان کشورهای شرکت کننده در جشن جهانی نوروز در تهران، نوروز را مناسبتی برجسته از لحاظ معنوی، ملی، و بین‌المللی و حامل ارزش‌های ممتاز دانستند و تأکید کردند: عید نوروز نماد نوآوری، طراوت، جوانی، نشاط و تحکیم روابط دوستی و مهربانی میان دوستان و آشنایان است. حضرت آیت الله خامنه ای، قرار گرفتن عید نوروز با چنین ارزش‌های والایی، به عنوان آغاز سال نو در میان برخی ملت‌ها را یک امتیاز برشمردند و عقیده دارند با وجود آنکه عید نوروز یک جشن ملی است و جزو اعیاد دینی محسوب نمی‌شود، اما در روایات متعددی از نوروز تجلیل شده و به همین دلیل نوروز فرصتی برای یاد خدا و اظهار عبودیت انسان‌ها در مقابل پروردگار شده است.

بر همین اساس به عقیده ایشان در ایران بنا بر یک رسم دیرینه، مردم به هنگام نوروز و لحظه تحویل سال، در اماکن زیارتی و عبادتگاه‌ها حضور می‌یابند و از خداوند خیر و برکت و سالی نیکو، طلب می‌کنند. رهبر انقلاب اسلامی با اشاره به ثبت بین‌المللی عید نوروز تأکید کردند؛ این ثبت جهانی در واقع می‌تواند نوعی انتقال فرهنگ و هدیه از جانب ملت‌هایی که نوروز را گرامی می‌دارند به ملت‌های دیگر، به ویژه غرب باشد. از نظر ایشان این مراسم و استمرار آن می‌تواند زمینه مناسبی برای هر چه نزدیک تر کردن دولت‌ها و ملت‌های منطقه به یکدیگر باشد. همچنین ایشان به تلاش برخی قدرت‌های بزرگ برای بحران آفرینی میان ملت‌ها و القای تقابل منافع ملت‌ها در منطقه اشاره و تأکید کردند که واقعیت آن است که منافع ملت‌های منطقه نه تنها در تقابل با یکدیگر نیست، بلکه مکمل یکدیگر است. ایشان بر اساس اینکه ملت‌های منطقه می‌توانند یک مجموعه با ارزش و والای فرهنگی تشکیل دهند، اعتقاد دارند که جمهوری اسلامی ایران از تقویت روابط و همکاری‌ها میان کشورهای

منطقه و همسایه که دارای فرهنگ مشترک هستند، استقبال می‌کند و پیشرفت و ارتقای هریک از کشورهای همسایه را به سود خود و مایه سرفرازی می‌داند. از نظر ایشان باید از تقویت ارتباطات بین کشورهای این منطقه، کشورهای همسایه که فرهنگ مشترکی دارند، استقبال و به آن با همه‌ی توان کمک کرد؛ چرا که هر کدام از این کشورهای همسایه‌ی در شرق، غرب، شمال و جنوب تقویت بشوند، به سود ماست و هر کدام بتوانند در این ماجراهای بزرگ جهانی، در این تضادهایی که هست، از خود هویت برجسته‌ای نشان بدهند، باعث سرفرازی و خوشحالی ماست. ایشان بیان می‌دارند اگر ما در این زمینه کمک کنیم، ان‌شاءالله خدای متعال هم به همه ما کمک می‌کند [۱۱].

در واقع از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای، اگر قرار است خروجی نهایی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، به ساخت «تمدن نوین اسلامی» منجر شود، چاره‌ای نداریم جز آنکه به دو وجه «اسلامی» و «ایرانی» توجه داشته باشیم. از نظر ایشان «تمدن»ها بر اساس «هویت»ها شکل می‌گیرند. از نظر ایشان اشتباه «منورالفکران» و «سکولارهای وطنی» آن بود که در طول تاریخ حیات سیاسی-اجتماعی خود، همواره می‌خواستند تمدن ایرانی را بر اساس «وام گرفتن معرفتی» از غرب بنیان کنند. آنان تصور می‌کردند با وارد کردن مثنوی اصطلاحات و مفاهیم و نظریات بیرونی، بدون توجه به هویت ملی و بومی، می‌توانند «ایران نوین» را بسازند؛ در حالی که بدون توجه به هویت فرهنگی و ملی و عناصر مهم آن اساساً صحبت از پیشرفت و به تبع آن، «تمدن‌سازی» چیزی شبیه طنز است [۱۲]. پس واضح است که همگرایی و هم افزایی ملت‌های منطقه که از نظر ایشان دارای منافع یکسان هستند- از طریق ثبت جهانی سنت مهمی مانند نوروز- با ایجاد مولفه‌هایی مانند نزدیک کردن دولتها و ملتها به یکدیگر، شکل دادن به یک مجموعه با ارزش والای فرهنگی در منطقه و کمک به یکدیگر در ماجراهای بزرگ جهانی، اتحاد در برابر قدرت‌های بزرگ بحران آفرین و... منجر به تقویت هویت ملی و بومی و در نتیجه در تقویت همبستگی اجتماعی مردم منطقه در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی نقش مهمی را ایفا می‌کند.

۲- عید نوروز و گسترش صله‌ی ارحام از دیدگاه مقام معظم رهبری

یکی از دغدغه‌های مهم حضرت آیت الله خامنه‌ای در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی که در طی سخنرانی خود در بین جوانان استان خراسان شمالی به آن اشاره کرده اند بحث مهم صله ارحام است از نظر ایشان یکی از مواردی که نخبگان فرهنگی و مسئولان باید به آن بپردازند بحث صله ارحام است، اینکه چرا صله‌ی ارحام در بین ما ضعیف شده است؟ [۱۳] حال در این بخش به بررسی نقش نوروز به عنوان یک نماد فرهنگی-اسلامی که می‌تواند نقش مهمی در تقویت صله ارحام در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی داشته باشد پرداخته می‌شود.

مقام معظم رهبری در مورد اهمیت رسم صله رحم در عید نوروز؛ فلسفه‌ی اصلی عید نوروز اجرای سنت صله رحم، کمک به نیازمندان و مستمندان جامعه و زدودن همه کدورت‌ها و کینه‌ها از دل‌ها می‌دانند.

به عقیده ایشان عید نوروز، سرآغاز طراوت طبیعت و جوان شدن جهان و تازه شدن فضای زندگی طبیعی انسان است و هیچ چیزی نیکوتر از این نیست که طراوت جهان، همراه با طراوت جان و دل انسان باشد؛ از نظر ایشان؛ طراوت جان و دل با ذکر خدا، با درخواست کمک از پروردگار، با رویاندن نهال خیرخواهی و نیک خواهی برای همه‌ی برادران و خواهران و برای همه‌ی بشریت تحقق پیدا می‌کند. در واقع در دیدگاه ایشان رسم نوروز در درون خود زیبایی‌های زیادی را دارد؛ علاوه بر اینکه

در هر نقطه، ایرانیان این لحظه‌ی تحویل را با نام خدا و با درخواست تحول اساسی در زندگی‌شان آغاز می‌کنند. یکی از زیباترین رسمهای موجود در عید نوروز از نظر ایشان، رسم دید و بازدید و صله‌ی ارحام و مستحکم کردن روابط و پیوندهای عاطفی میان افراد جامعه است که به عقیده ایشان اگر این جشن را با بعضی از جشنهای ملی ملت‌های دیگر - که همراه با کارهای غیر اخلاقی و به دور از این ارتباطات عاطفی است - مقایسه کنیم، درمی‌یابیم که جشن ملی و آغاز سال نو ما ایرانیان علاوه بر تقارن با بهار طبیعت که یک امتیازی است، که خصوصیات نجیبانه و مهربانانه‌ای در خود دارد. ایشان در پایان بیانات خود؛ شادی دلها، لبخند و تبریک و خوش آمدگویی به یکدیگر و پی گرفتن روابط انسانی و نو کردن محیط زندگی را از رسوم بسیار خوب و مطلوبی تلقی کردند که ایرانیان از گذشته تا امروز به آن پایبند بوده‌اند و همه مورد تأیید آئین مقدس اسلام و شرع اسلامی است [۱۴].

همچنین مقام معظم رهبری در بیانات خود در حرم مطهر رضوی نوروز را برای ملت ایران، اولاً: سازکاری برای توجه مردم به خدا خواندند و نشانه‌ی آن را همزمانی تحویل سال و دعا خواندن توسط مردم تلقی می‌کنند و در نتیجه آغاز سال را با یاد خدا شروع می‌کنند و توجه خود را به خدا زیاد می‌کنند که به زعم ایشان این خود یک ارزش است. ثانیاً ایشان نوروز را بهانه‌ای برای دید و بازدید و رفع کدورتها و کینه‌ها و محبت به یکدیگر قرار می‌دهند که عقیده دارند این همان برادری و عطوفت اسلامی و همان صله رحم اسلام است؛ و بسیار خوب است. ضمناً نوروز را بهانه‌ای برای زیارت اعتاب مقدسه قرار می‌دهند؛ به مشهد مسافرت می‌کنند - که این هم از نظر ایشان بسیار خوب است. ایشان عید نوروز را از دیدگاه کسانی که با اسلام سر و کار دارند، تأیید می‌کنند و بیان می‌دارند عید نوروز، چیز خوبی است چرا که وسیله‌ای است که با آن دلها شاد می‌شود، انسانها با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و صله رحم و صله احباب می‌کنند؛ چون دوستان و رفقا هم مثل ارحام، احتیاج به صله دارند؛ لذا از نظر ایشان همان طور که انسان باید با ارحام صله کند، باید با دوستان و رفقا هم صله کند؛ یعنی ارتباط برقرار کند و در کل این ارتباط عید نوروز است که به عقیده‌ی ایشان بسیار خوب است [۱۵].

به اعتقاد ایشان از زمانی که نوروز و تحویل سال - رفتن از یک سال به سال دیگر - یک محتوای معنوی پیدا کرد، باید در این روز مبارک غسل کرد، خود را شستشو داد و تمیزترین لباسها را - البته صحبتی از لباس نو نیست؛ صحبت از لباس تمیز است - پوشید، به دیدن یکدیگر رفت؛ صله رحم کرد، دلها را شاد کرد و به خود امید داد و با رویش طبیعت، یک رویش معنوی در دل به وجود آورد [۱۶].

پس صله‌ی رحم در عید نوروز در دیدگاه آیت الله خامنه‌ای از طریق مولفه‌هایی مانند کمک به نیازمندان و مستمندان جامعه، زدودن کینه‌ها و کدورتها، طراوت بخشیدن به جان و دل انسانها و در نتیجه رویش معنوی در کنار رویش طبیعت، تجدید روابط انسانی، مستحکم کردن روابط و پیوندهای عاطفی میان افراد جامعه، تبریک و خوش آمدگویی افراد به یکدیگر و شادی دلها ی افراد جامعه می‌تواند در تحکیم همبستگی اجتماعی و ارتباطات اجتماعی در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی نقش موثری را ایفا کند.

۳- عید نوروز و تحکیم ارتباطات خانوادگی از دیدگاه مقام معظم رهبری

حضرت آیت الله خامنه‌ای عید نوروز را مناسبتی برجسته تلقی می‌کنند و دلیل خود را اینگونه بیان می‌دارند «عید نوروز اول

بهار است و مردم عادت کرده‌اند که این ایام را عید بگیرند و تعطیل باشند و شادی کنند و به دیدن یکدیگر بروند و به هم عیدی بدهند و قهرها آشتی کنند و دورها نزدیکی کنند؛» به زعم ایشان این مجموعه خصوصیات بسیار خوب است و در نتیجه موافقت صد در صدی خود را در مورد نوروز و جشن گرفت در این ایام را اعلام می‌کنند [۱۷].

حضرت آیت الله خامنه‌ای در سخنرانی خود در مورد نوروز عید نوروز را یک عید شرقی و حامل ارزشهای برجسته و ممتازی می‌داند. از نظر ایشان عید نوروز یک نماد است؛ نماد نوآوری و طراوت و جوانی و نشاط و همچنین نماد مهربانی و محبت به یکدیگر، سرکشی برادران از یکدیگر، محبت خانواده‌های خویشاوند به یکدیگر، محکم کردن روابط دوستی و مهربانی میان دوستان، آشنایان و زدودن کینه‌ها؛ چرا که بهار مظهر طراوت است، مظهر نشاط است و همی این معانی در واقع در بهار وجود دارد و این یک امتیاز است ایشان بیان می‌دارند که دلیل اینکه ملتهای ما نوروز را آغاز سال نو خودشان قرار دادند و مبدأ تاریخ قرار دادند این است که این عید حامل این معانی برجسته است [۱۸].

در واقع می‌توان گفت توجه و هشدار مکرر و مستمر مقام معظم رهبری به موضوع خانواده طی دهه‌های گذشته مخصوصاً در عرصه تمدن نوین اسلامی بسیار محل تامل و ژرف اندیشی است به طوری که در این زمینه نیز از نخبگان به خصوص مسئولان فرهنگی در خواست کرده اند که به بررسی و آسیب شناسی این مساله بپردازند که چرا همبستگی بین خانواده‌ها رو به تحلیل می‌رود؟ و چرا در برخی از بخش‌های کشورمان طلاق افزایش پیدا کرده است؟ [۱۹] شاید به جرات بتوان ادعا کرد که حفظ بنیان خانواده در گفتمان فرهنگی - اجتماعی رهبری، مهم ترین نقطه کانونی و اصل و اساس سیاستگذاری‌های دیگر به شمار می‌آید تا جایی که ایشان طی سال‌های گذشته هم عرض تذکر و بیدارباش درباره تهاجم و شبیخون فرهنگی غرب، همواره به موضوع خانواده و اهمیت و حساسیت آن کرده اند. بدین ترتیب توجه به حفظ، استقرار، و تحکیم خانواده، برای همه کسانی که نگران سعادت خود و فرزندانشان یا حتی نگران سلامت جامعه‌ای هستند که خود و فرزندانشان در آن زندگی می‌کنند، باید نه یک شعار تشکیلاتی یا تعارف تبلیغاتی، بلکه موضوعی راهبردی، کلان و جدی تلقی شود که دنیا و آخرت همه به آن وابسته است.

به همین دلیل ایشان در بیانات خود در در سال نو صریح بر این نکته تاکید کردند که اگر به این موضوع توجه نکنیم در آینده نزدیک فتنه‌ای بزرگ تر از هر تهدید، آسیب و خطر پشت در خانه یکایک ماست و این موضوع چیزی نیست که کسی بتواند خود را از آن برکنار و ایمن بداند از نظر ایشان حزب الهی و ضد انقلاب، مؤمن و منافق، شهری و روستایی، بی حجاب و با حجاب، روحانی و دکتر، کارگر و کاسب، پولدار و فقیر و... در این قضیه با هم فرقی ندارند.

به اعتقاد ایشان برای باور این ادعا تنها باید به رشد سرسام آور آمار طلاق و فروپاشی خانواده‌ها، کاهش جمعیت و جوانانی که سن ازدواجشان گذشته و مجرد مانده اند نظری انداخت و در آن تامل کرد. به زعم ایشان فقط باید لحظه‌ای به تبعات و پیامدهای اقتصادی، فرهنگی، اخلاقی و... این همه نابسامانی اجتماعی اندیشید تا متوجه شد که در سال‌های پیش رو با این وضعیت، چه آینده نگران کننده‌ای در انتظار است، به این دلیل است که باید از فرصت نوروز به بهترین شکل ممکن استفاده کرد و از بهانه تجمع خانواده‌ها و گردآمدن بزرگ ترها و کوچک ترها سود جست. نوروز بهار خانواده است و راحت تر می‌توان کینه‌ها و دلخوری‌ها را از یاد برد. می‌شود همراه با خانه تکانی نوروزی دل‌ها را هم تکاند و گرد و غبار آزرده‌گی‌ها و

ناراحتی‌ها را از در و دیوار زندگی پاک کرد. تا جایی که از نظر ایشان باید دیدار اعضای خانواده را زیارت دانست و همان طور که باید با غسل زیارت و نیت تقرب به سوی حرم مطهر امامان و پیشوایان دین (علیهم السلام) رفت؛ برای دیدار خانواده نیز باید نیت الهی کرد و با قصد زیارت به سوی جمع‌های خانوادگی رفت. به اعتقاد ایشان همان طور که تسبیح برمی داریم ۷۰ مرتبه یا ۱۰۰ بار ذکر می‌گوییم باید تسبیح برداریم و ذکر «من خانواده ام را دوست دارم» را تکرار کنیم.

از نظر ایشان باید محیط خانه را کعبه‌ای دانست که نه هفت بار بلکه روزی ۷۰ بار به دورش طواف کرد و هرگونه توجه به خانواده، محبت و مهرورزی و صرف وقت برای خانه و خانواده را عبادت تلقی کرد و مطمئن باشیم نه تنها ثواب و اجر معنوی آن از عبادات دیگر کمتر نیست بلکه این عبادت زمینه ساز ساختن انسان‌های صالح و محیط صالح و ایجاد زمینه عبادت خداوند است و بیش از هر عبادتی ثواب و اجر دارد [۲۰].

پس می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد که از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای خانواده نقطه‌ی کانونی و اصل و اساس سیاست‌گذاری محسوب می‌شود. پس باید برای حفظ آن در برابر شیخون‌های فرهنگی تلاش زیادی کرد. از نظر ایشان یکی از فرصت‌های مهمی که می‌توان از آن در جهت حفظ و تقویت روابط خانوادگی از آن استفاده کرد نوروز است. در واقع از این طریق می‌توان قدمی در تحکیم تمدن نوین اسلامی که خانواده یکی از ارکان مهم آن را تشکیل می‌دهد، برداشت. از طرفی می‌توان گفت حفظ و تقویت روابط خانوادگی رابطه‌ی مستقیمی با همبستگی اجتماعی در جامعه دارد؛ به طوری که تقویت روابط خانوادگی اصل و اساس همبستگی اجتماعی در جامعه‌ی مسلمان ایرانی در عرصه تمدن نوین اسلامی است.

۴- عید نوروز و حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی از دیدگاه مقام معظم رهبری

حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی در جامعه اسلامی در سیره حضرت آیت الله خامنه‌ای از جایگاه والایی برخوردار است به طوری که ایشان در طی سخنان خود در باب تمدن نوین اسلامی بیان می‌دارند:

«جامعه‌ی بدون آرمان، بدون مکتب، بدون ایمان، ممکن است به ثروت برسد، به قدرت برسد، اما آن وقتی هم که به ثروت و قدرت برسد، تازه میشود یک حیوان سیر و قدرتمند - و ارزش انسان گرسنه از حیوان سیر بیشتر است - اسلام این را نمیخواهد. اسلام طرفدار انسانی است که هم برخوردار باشد، هم قدرتمند باشد، و هم شاکر و بنده‌ی خدا باشد؛ جبهه‌ی عبودیت بر خاک بساید. انسان بودن، قدرتمند بودن و بنده‌ی خدا و عبد خدا بودن؛ این آن چیزی است که اسلام میخواهد؛ میخواهد انسان بسازد، الگوی انسان‌سازی است، پس در درجه‌ی اول، نیاز تمدن‌سازی اسلامی نوین به ایمان است. این ایمان را ما معتقدین به اسلام، پیدا کرده‌ایم. ایمان ما، ایمان به اسلام است. در اخلاقیات اسلام، در آداب زندگی اسلامی، همه‌ی آنچه را که مورد نیاز ماست، میتوانیم پیدا کنیم؛ باید اینها را محور بحث و تحقیق خودمان قرار دهیم. ما در فقه اسلامی و حقوق اسلامی زیاد کار کرده‌ایم؛ باید در اخلاق اسلامی و عقل عملی اسلامی هم یک کار پر حجم و باکیفیتی انجام دهیم - حوزه‌ها مسئولیت دارند، دانشوران مسئولیت دارند، محققان و پژوهشگران مسئولیت دارند، دانشگاه مسئولیت دارد - آن را مبنای برنامه‌ریزی‌مان قرار دهیم، آن را در آموزش‌های خودمان وارد کنیم؛ این چیزی است که امروز ما به آن احتیاج داریم و باید دنبال کنیم. این مطلب اول و نکته‌ی اول در باب تمدن‌سازی نوین اسلامی و به دست آوردن و رسیدن به این بخش اساسی از تمدن است، که سلوک عملی است.

هیچکدام از این چیزهایی که من فهرست کردم و گفتم، شما نمیتوانید پیدا کنید که یا به صورت خاص، یا تحت یک عنوان عام، در اسلام به آن پرداخته نشده باشد. انواع سلوک با افرادی که انسان با آنها ارتباط دارد، انواع رفتارهای ما، انواع چیزهایی که در زندگی اجتماعی برای انسان وجود دارد، اینها در اسلام هست؛ در مورد سفر کردن هست، در مورد رفت و آمد هست، در مورد سوار شدن و پیاده شدن هست، در مورد پدر و مادر هست، در مورد تعاون هست، در زمینه‌ی رفتار با دوست هست، در زمینه‌ی رفتار با دشمن هست. در همه‌ی چیزها، یا به طور خاص در منابع اسلامی ما موجود است، یا تحت یک عنوان کلی وجود دارد؛ که اهل استنباط و اهل نظر میتوانند آن چیزی را که مورد نیازشان است، از آن به دست بیاورند و پیدا کنند» [۲۱].

بر همین اساس یکی از مواردی که می‌توان در مورد آن در بین منابع اسلامی تحقیق و جستجو کرد و آن را با مسائل اسلامی تطبیق داد نوروز است که می‌تواند در این زمینه نقش مهمی در حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی ایفا کند؛ در این راستا حضرت آیت الله خامنه‌ای در سخنرانی خود در نخستین روز از سال نو در بین مسولان کشوری و لشکری پس از تبریک سال نو بر این نکته تاکید کردند که آنچه در نوروز مهم است عمل و نیت افراد است و از نظر ایشان نوروز، به معنای روز نو و حالت نو بوده و هست. همچنین به اعتقاد ایشان از لحاظ طبیعت، روز اول حَمَل - که اول بهار حساب شده است - روزی نو محسوب می‌شود؛ اما به زعم ایشان، روز نو، تنها منحصر به تجدید وضعیتی در طبیعت نیست؛ به طوری که همچنان‌که در بعضی از روایات وارد شده‌ی در باب نوروز از ائمه‌ی هدی (علیهم السّلام)، انسان خوب احساس می‌کند که آن بزرگواران هم، بنا به رسم اسلام - که همه جا رسوم و سنتها و واژه‌ها را گرفت و محتوای آنها را عوض کرد - در مورد کلمه‌ی نوروز و روز نوروز، درصدد چنین کاری بودند. وقتی از امام (علیه‌السّلام) سؤال میکنند که (ما النَّیروز؟)، حضرت - طبق بعضی از تعبیرات - می‌فرمایند: «(ا تدری ما النَّیروز؟): میدانی که نوروز چیست؟ نمی‌گویند، میدانی نوروز چه وقتی است؟ می‌فرمایند، میدانی نوروز چیست؟»

به عقیده ایشان در مورد معنای نوروز و این که نوروز چیست، در روایات مختلف، تعبیرات مختلفی هست. برای مثال آن روزی که رسول اکرم (صلی‌الله علیه و آله و سلم)، امیرالمؤمنین را به خلافت منصوب کرد، نوروز بود. یا در روایت دیگر، آن روزی که دجال در آخرالزمان، به دست حضرت مهدی (ارواح‌نفاذ) به قتل برسد، نوروز است. یا حتی در بعضی از روایات آمده، آن روزی که آدم هبوط کرد، آن روز، نوروز بود. نوروز، یعنی روزی نو در تاریخ بشر و حالتی نو در زندگی انسانها. پس علی‌الظاهر از دیدگاه ایشان در این روایات، امام نمی‌خواهند بفرمایند که آن روزی که این وقایع در آن اتفاق افتاده است، یا خواهد افتاد، با روز اول حَمَل، مصادف بوده یا خواهد بود، بلکه مراد این است که معنای نوروز را بفهمیم.

از نظر ایشان نوروز، یعنی روزی که انسان با عمل خودش، با حادثه‌یی که اتفاق می‌افتد، آن را نو می‌کند، به طوری که بیست و دوم بهمن که ملت ایران، حادثه‌ی عظیمی را به کمک خدا تحقق بخشید، روز نویی (نوروز) است یا آن روزی که امام امت، قاطعاً به دهان مستکبرِ قلدرِ گردن کلفت دنیا - یعنی امریکا - مشت کوبید، آن روز، روز نو و راه نویی (نوروز) بود؛ حادثه‌ی نویی بود که اتفاق می‌افتاد و افتاد. مردم ایران باید نوروز را، نو روز کنند. نوروز به حسب طبیعت، نوروز است؛ جنبه‌ی انسانی قضیه هم به دست ملت ایران است که آن را نوروز کند.

از نظر ایشان در دنیا، انقلابها، حکومتها، اداره‌ها و ریاستها از آن‌جا عیب پیدا می‌کند و منحرف میشود که از این جنبه - یعنی

جنبه‌ی معنویت، جنبه‌ی رابطه‌ی با خدا، جنبه‌ی ارتباط و اتصال قلب به خدا - غافل بمانند. همچنین به زعم ایشان، زمانی ملت ایران موفق شد و پیشرفت کرد که این جنبه را تأمین کرد و هر جا هم ضربه خورد، به خاطر ضعف در این جنبه‌ی کار است. در این راستا از دیدگاه ایشان ارتباط با خدا را نباید دست کم گرفت چرا که همه چیز انسان، در گروی این رابطه است ایشان در این مورد می‌فرمایند:

«این رابطه با خداست است که دل‌ها را را قرص می‌کند، تا از دشمنیها هراس نکنیم. این رابطه‌ی با خداست که دل‌های ما را از محبت به مؤمنین و پویندگان راه خدا پُر می‌کند، تا اختلاف نظرها و اختلاف سلیقه‌ها را نبینیم. این رابطه‌ی با خدا و اتصال به خداست که موجب می‌شود، ما برای اهوای خودمان، حقیقت را زیر پا نگذاریم و مصلحت را فدای غرض شخصی نکنیم. این رابطه‌ی با خداست که موجب می‌شود، ما از راه خدا منحرف نشویم و از پیمودن این راه، پشیمان و خسته و ملول نگردیم. این رابطه‌ی با خدا، همیشه ممکن است و هیچ وقت دیر و محال نیست». پس، از نظر ایشان نوروز، حقیقتاً می‌تواند نوروز باشد؛ نه فقط نوروز در طبیعت، بلکه نوروز در ذات و وجود و حرکت خود ما که این بسیار مهم است. ایشان در ادامه بیانات خود می‌فرمایند:

«این ملت بود که به دنیا شجاعت داد. رفتار این ملت بود که همراه با قاطعیت و هدایت قوی آن امام ملکوتی و رهبر بی نظیر، راه را باز کرد؛ ملتها را تشجیع نمود؛ استکبار را کوچک کرد؛ به او احساس حقارت داد و معلوم شد که انسانها و ملتها، دارای قدرند. قدرت ذاتی ملتها را انکار می‌کردند و آنها را به دست قدرتهای پوشالی کشورها - که عروسکهایی در دست قدرتهای جهانی بودند - سپرده بودند. امروز، آن طور نیست که ملتها قدرت ذاتی خودشان را نفهمند. امروز، ملتها بیدار شده‌اند. البته به حسب قدرت ظاهری، امروز استکبار در میدان سیاست و اقتصاد، خیلی قوی و درشت شده؛ اما به همین نسبت، آسیب‌پذیرتر، تو خالیت‌ر و در واقع، از قدرت ملتها ترسانتر است».

ایشان عقیده دارند که ملت ایران نباید لحظه‌ی غفلت و کوتاهی کند پس نباید لحظه‌ی سردی و یأس و افسردگی را در هیچ کس تحمل کند. از نظر ایشان ملت ایران باید با امید پیش برود؛ از نظر ایشان امروزه وضعیت ما، با امکاناتی که در اختیار است، وضعیت بسیار خوبی است و ملت ما، ملتی آگاهتر، هوشیارتر، کارآمدتر و مجربتر است. پس دشمن هم باید بداند که این ملت، آن روزی که اول کارش بود، استکبار را درست آزمایش نکرده بود، ممکن بود تهدید و ارباب و تطمیع دشمنان جسیم و علی الظاهر بزرگ خود را در دنیا جدی بگیرد و فریب بخورد، آن روز از تهدید و تحبیب و تطمیع دشمنان، فریب نخورد. امروز که مجرب شده، راهی طولانی پشت سر گذاشته، آگاهیهای مضاعفی پیدا کرده، دوستان و دشمنان را در صحنه‌ی بین‌المللی، بیش از همیشه شناخته؛ به طریق اولی، گول تهدید و تطمیع دشمنان بزرگ را نخواهد خورد.

حضرت آیت الله خامنه‌ای در تکمیل بحث خود مقصود از نوروز تنها روز اول فرودین ماه تلقی نمی‌کنند. از نظر ایشان بحث این است که هر روزی که این طور خصوصیتی در آن اتفاق بیفتد، روز نو و «نوروز» است؛ چه اول فروردین، چه هر روز دیگری از اوقات سال باشد.

همچنین به عقیده ایشان روزی که انقلاب پیروز شد و امام وارد این کشور شد. روزی که امام وارد این کشور شد، برای ملت ایران نوروز و روز نویی بود. همچنین روز فتوحات عظیم این جوانان مؤمن و این ایشارگران ما در جبهه نبرد - علیه

نظامیانی که از «ناتو» و «ورشو» و امریکا و شوروی و خیلی از مراکز دیگر قدرت تغذیه می‌شدند - روز پیروزی جوانان این ملت - با ایمانشان - بر آنها «نوروز» است؛ روز نو است.

ایشان در ادامه بیانات خود می‌فرمایند:

«حال اگر شما می‌خواهید روز اول فروردین را هم برای خودتان روز «نو» و نوروز قرار دهید، شرطش این است که حرکتی انجام دهید؛ حادثه‌ای بیافرینید و آن حادثه در درون خود شماست! «یا مقلب القلوب و الابصار. یا مدبر اللیل و النهار. یا محول الحول و الاحوال. حوّل حالنا الی احسن الحال». پس اگر حال خود را عوض کردید، اگر توانستید گوهر انسانی خود را درخشان‌تر کنید، حقیقتاً برای شما «نوروز» است! اگر توانستید پیام انقلاب، پیام پیامبران، پیام امام بزرگوار و پیام خونهای مطهر بهترین جوانان این ملت را - که در این راه ریخته شده است - به دل خودتان منتقل کنید، برای شما «نوروز» است.

عزیزان من! سعی کنید روز اول فروردین را برای خودتان «نوروز» کنید. بعضی کسان روز اول فروردینشان «نوروز» نیست. ممکن است اول فروردین برای آنها از هر روز نحسی هم نحس‌تر باشد! اول فروردین - «نوروز» - برای آنهاست که در درون خود، به فساد و انحطاط گرایش پیدا می‌کنند، آنهاست که خود را از خدا دور می‌کنند، آنهاست که خود را از هدفهای بلند این ملت و این انقلاب جدا می‌کنند، نوروز نیست، روز عید نیست، روز جشن و روز شادی نیست؛ شوم است! این، آن حقیقت مسئله در باب نوروز است. پس نوروز به طور خلاصه خوب است. اول سال هجری شمسی است، روز نو، اول بهار، اول رویش و جوشش طبیعت و اول شروع زیباییها در عالم طبیعت است. این را برای خودتان هم اول بالندگی و جوشش و اول بروز زیباییها قرار دهید و برای خودتان «روز نو» کنید».

به اعتقاد ایشان در هر سالی غم و شادی‌ها در هم آمیخته است اما چیزی که مهم است این است که زمانی که سال نو آغاز می‌شود باید همراه با آن دست به دست هم دهیم و فراتر از نگاه‌های کوچک و تنگ نظرانه، همت عالی خود را به اهداف والای انقلاب اسلامی معطوف کنیم و به سمت آن حرکت کنیم و توطئه دشمنان انقلاب را نقش بر آب کنیم [۲۲].

تا جایی که ایشان در پیام‌های نوروزی خود در سال ۱۳۷۹ تک تک روزهایی را که مردم در دفاع از ارزش‌های انقلابی در هر نقطه و در هر زمانی که حضور خود را در عرصه‌های انقلاب لازم دانستند، حضور پیدا کردند؛ برای ملت ایران نوروز خواندند؛ و نمونه‌های بازر آن را راهپیماییهای روز قدس، بیست و دوم بهمن و بخصوص در راهپیمایی پرشور و میلیونی بیست و سوم تیر که مردم برای دفاع از هویت اسلامی کشورشان به صحنه آمدند و حضور خودشان را نشان دادند؛ تلقی کردند. از دیدگاه ایشان تلاشگران در سرتاسر این سال، تلاشهای زیادی کردند و مردم مؤمن و مسؤولان متعهد، کارهای خوب و باارزشی انجام دادند که ان‌شاءالله آثار آن را در زندگی مردم خواهد چشید [۲۳].

از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای یکی دیگر از علائمی که نشان می‌دهد نوروز در حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی نقش مهمی ایفا می‌کند؛ زمانی است که شروع نوروز مصادف با وقایع مذهبی مانند محرم الحرام می‌باشد. در این موقعیت‌ها مردم با وجود دل بستگی به سنتی مثل نوروز و آداب و رسومش که با جشن و شادی همراه است؛ حرمت نگه می‌دارند و نمی‌گذارند کسانی که به بهانه‌های مختلف در این موقعیت‌ها در پی ایجاد تفرقه و دودستگی در بین مسلمان هستند به اهداف خود برسند. حضرت آیت الله خامنه‌ای در پیام‌های نوروزی خود در سال ۱۳۸۰ بیان می‌دارند:

«بیش از دو هفته دیگر، شروع سال جدید شمسی، با شروع سال جدید قمری - یعنی آغاز محرم الحرام - همراه است. من مطمئنم ملت ایران با این که به سنتهای خود اهمیت می‌دهد و به آنها دلبسته است و با این که عید نوروز را دوست می‌دارد - و ما هم در طول سالهای بعد از انقلاب تا امروز، همیشه عید نوروز را یک عید ملی و فرخنده دانسته ایم - اما امسال به خاطر تقارن با عاشورای حسینی و ایام محرم، به امام حسین و عاشورا و خونهای شهدای کربلا احترام می‌گذارد و حرمت محرم را حفظ خواهد کرد. البته توجه دارید، کسانی هستند که مایلند بین انگیزه های گوناگون در داخل کشور ما جنگ راه بیندازند. دلشان می‌خواهد مردم را دچار دودستگی و اضطراب کنند. به آنها اعتنایی نکنید. در کشور ما، شیعه و سنی و مسلمان و غیر مسلمان مطرح نیست؛ عاشورا را همه احترام می‌کنند. در کشور ما حتی افرادی هم که غیر مسلمان هستند، برای عاشورا احترام قائلند؛ آدمهایی هم که حتی پایبندیهای مذهبی آنها چندان زیاد نیست، برای امام حسین، ابوالفضل، علی اکبر، علی اصغر، زینب کبری علیهم السلام و آن خونهای پاک، احترام و ارزش قائلند. کشور ما، کشور اهل بیت و کشور امام حسین است» [۲۴].

در پایان باید گفت؛ حفظ ارزشهای دینی و انقلابی نقش مهمی در همبستگی اجتماعی یک جامعه دینی در عرصه تمدن نوین اسلامی دارد؛ از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای عید نوروز از طریق معنایی که در بطن آن نهفته است در حفظ این ارزشهای دینی و انقلابی نقش مهمی ایفا می‌کند به عنوان مثال حضرت آیت الله خامنه‌ای بیان می‌دارند نوروز یعنی روز نویی که انقلاب پیروز شد حال اگر ما توانستیم پیام انقلاب و امام بزرگوار را در جامعه رواج دهیم و خون شهدا را حفظ کنیم؛ آن روز نوروز است؛ و یا از نظر ایشان در این روز نو باید ما ارتباط خود را با خداوند تقویت کنیم و به در عین احترام به این سنت مهم-نوروز- به مراسم و مناسک مذهبی مقارن با این سنت احترام بگذاریم. از طریق این مولفه هاست که ارزشهای دینی و انقلابی در جامعه تقویت و همبستگی اجتماعی دو چندان می‌شود.

۵- عید نوروز و صدور ارزشهای والای فرهنگی به کشورهای غربی از دیدگاه مقام معظم رهبری

همانطور که در قسمت‌های قبل بیان شد در از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای، اگر قرار است خروجی نهایی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، به ساخت «تمدن نوین اسلامی» منجر شود، چاره‌ای نداریم جز آنکه به دو وجه «اسلامی» و «ایرانی» توجه داشته باشیم. «تمدن»ها بر اساس «هویت»ها شکل می‌گیرند از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای بدون توجه به هویت فرهنگی و ملی و عناصر مهم آن اساساً صحبت از پیشرفت و به تبع آن، «تمدن‌سازی» چیزی شبیه طنز است. حال نوروز به عنوان نماد بارز هویت ایرانی-اسلامی در نقش بارزی در تقویت هویت ایرانی - اسلامی در عرصه ی تمدن نوین اسلامی ایفا می‌کند

به عبارتی صفت «اسلامی» و «ایرانی» بودن الگو یعنی توجه و بازگشت به داشته‌ها و ذخایر فرهنگی و هویتی خود. و غرب نیز زمانی توانست تمدن جدید خود را بنا نهد که به داشته‌های تاریخی و فرهنگی خود توجه کرد. حال یکی از مهمترین این داشته‌های تاریخی و فرهنگی، نوروز است [۲۵].

از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای در کشور ما سالهای متمادی رسم بر این است که روز نوروز و ساعت تحویل، مردم در عبادتگاه‌ها و زیارتگاه‌ها و مراکز معنوی جمع می‌شوند و از خدای متعال طلب خیر میکنند، طلب برکت می‌کنند؛ سال خوبی را برای خودشان و برای دیگران از خداوند متعال طلب میکنند و می‌خواهند. بنابراین نوروز مناسبت خیلی باارزش و برجسته‌ای

است؛ هم از لحاظ معنوی، هم از لحاظ ملی، هم از لحاظ بین‌المللی میان ملت‌هایی که نوروز را گرامی میدارند. به اعتقاد ایشان اگرچه متأسفانه عادت بر این شده که همیشه جریان فرهنگی از آن طرف باشد، و آنها عادت کردند فرهنگ خودشان را به کشورهای ما و کشورهای شرق صادر کنند؛ اما مشرق سرشار و لبالب از ارزش‌های والای فرهنگی است؛ که نوروز یکی از مهمترین این ارزش‌هاست پس چه بهتر که بشود اینها را صادر کرد و به دنیا را هدیه داد. ایشان بر این نکته تأکید کردند که ملت‌های شرقی خیلی ارزش‌های برجسته و متمیزی را در طول تاریخ در خودشان داشته‌اند و این فرصت باید به وجود بیاید که به ملت‌های عالم هدیه کنند؛ از نظر ایشان بین‌المللی شدن نوروز و صدور ارزش‌های فرهنگی از شرق به غرب یکی از این فرصت‌هاست [۲۶]. بنابراین صدور ارزش‌های فرهنگی مانند نوروز باعث تقویت هویت ملی و افزایش غرور ملی در بین افراد جامعه می‌شود و این عامل در تقویت همبستگی اجتماعی افراد جامعه در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند.

نتیجه‌گیری

یکی از دغدغه‌های مهم حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در عرصه تمدن نوین اسلامی مساله ارتباطات اجتماعی است؛ که تضعیف آن را تهدیدی برای جامعه اسلامی و تشدید مساله‌ی تهاجم فرهنگی تلقی می‌کنند. از نظر ایشان دشمن سعی می‌کند از این طریق، آن وحدتی که در سراسر کشور گسترده است را به شکل‌های مختلف به هم بزند و در واقع به بنیان‌های فرهنگی ملت هجوم ببرد. در این زمینه ایشان بیان می‌دارند بهترین راه مبارزه با این ترفندهای استکباری دشمنان علاوه بر تلاش برای پیشرفت علمی و فناوری، اهمیت دادن به نمادهای فرهنگی جامعه و تقویت همبستگی ملی از طریق آن بر اساس اصول اسلامی است. تا جایی که از نظر ایشان ملت ایران برای اینکه رشد و پیشرفت لازم را در همه‌ی صحنه‌ها که شایسته‌ی آن است به دست آورد؛ به تقویت همبستگی احتیاج دارد که این همبستگی به معنای همدلی و بازو به بازو دادن و دل‌ها را به هم نزدیک و مرتبط کردن است.

حال نوروز به عنوان - نمادی بارز از فرهنگ ایرانی_اسلامی - یکی از عواملی است که همیشه در گذر تاریخ این ملت همسو و همدل و همدرد به پیش برده است. به عقیده حضرت آیت‌الله خامنه‌ای عید نوروز نماد نوآوری، جوانی، نشاط و تحکیم روابط دوستی و مهربانی میان دوستان و آشنایان است. پس مسلماً می‌توان از آن برای مقابله با دشمنان و بیگانگان و تقویت همبستگی ملی در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی بهره گرفت. در واقع از نظر ایشان نوروز به عنوان یکی از مهمترین نمادهای فرهنگی کشور ایران از آن جهت مهم است که فرصتی برای ایجاد انسجام اجتماعی و بستری برای پیشرفت و توسعه سبک و فرهنگ زندگی ایرانی در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی است می‌باشد تا جایی که ایشان نوروز را مناسب‌ترین فرصت از لحاظ معنوی و ملی و بین‌المللی و حامل ارزش‌های ممتاز دانسته‌اند و تأکید دارند عید نوروز نماد نوآوری، جوانی، نشاط و تحکیم روابط دوستی و مهربانی میان دوستان و آشنایان است. پس مسلماً از آن می‌توان برای مقابله با دشمنان و بیگانگان و تقویت همبستگی ملی بهره گرفت. در واقع در پاسخ به سوال مقاله که عبارت است از اینکه نوروز در دیدگاه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای از طریق چه مولفه‌هایی می‌تواند در تحکیم انسجام اجتماعی و تقویت ارتباطات جمعی در عرصه تمدن نوین اسلامی موثر باشد، می‌توان گفت از نظر ایشان نوروز از طریق مولفه‌هایی مانند ایجاد همگرایی و هم‌افزایی ملت‌های منطقه، گسترش صله‌ی ارحام

و رفع کدورت‌ها و کینه‌ها، تحکیم ارتباطات خانوادگی، حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی، صدور ارزش‌های والای فرهنگی به کشورهای غرب و تقویت غرور ملی، منجر به تقویت انسجام اجتماعی در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی می‌شود.

از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای، اگر قرار است خروجی نهایی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت، به ساخت «تمدن نوین اسلامی» منجر شود، چاره‌ای نداریم جز آنکه به دو وجه «اسلامی» و «ایرانی» توجه داشته باشیم. «تمدن»ها بر اساس «هویت»ها شکل می‌گیرند. از نظر ایشان اشتباه «منورالفکران» و «سکولارهای وطنی» آن بود که در طول تاریخ حیات سیاسی-اجتماعی خود، همواره می‌خواستند تمدن ایرانی را بر اساس «وام گرفتن معرفتی» از غرب بنیان کنند. آنان تصور می‌کردند با وارد کردن مثنوی اصطلاحات و مفاهیم و نظریات بیرونی، بدون توجه به هویت ملی و بومی، می‌توانند «ایران نوین» را بسازند؛ در حالی که بدون توجه به هویت فرهنگی و ملی و عناصر مهم آن اساساً صحبت از پیشرفت و به تبع آن، «تمدن‌سازی» چیزی شبیه طنز است. حال نوروژ از نمادهای بارز هویت ایرانی-اسلامی است. از دیدگاه ایشان همگرایی و هم‌افزایی ملت‌های منطقه که از نظر ایشان دارای منافع یکسان هستند- از طریق ثبت جهانی سنت مهمی مانند نوروژ- با ایجاد مولفه‌هایی مانند نزدیک کردن دولت‌ها و ملت‌ها به یکدیگر، شکل دادن به یک مجموعه با ارزش والای فرهنگی در منطقه و کمک به یکدیگر در ماجراهای بزرگ جهانی، اتحاد در برابر قدرت‌های بزرگ بحران آفرین و... منجر به تقویت هویت ملی و بومی و در نتیجه در تقویت همبستگی اجتماعی مردم منطقه در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی نقش مهمی را ایفا می‌کند.

صله‌ی رحم نیز به عنوان یکی دیگر مسائل مهم در دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای، در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی، از طریق مولفه‌هایی مانند گسترش کمک به نیازمندان و مستمندان جامعه، زدودن کینه‌ها و کدورت‌ها، طراوت بخشیدن به جان و دل انسان‌ها و در نتیجه رویش معنوی در کنار رویش طبیعت، تجدید روابط انسانی، مستحکم کردن روابط و پیوندهای عاطفی میان افراد جامعه، تریک و خوش آمدگویی افراد به یکدیگر و شادی دل‌های افراد جامعه می‌تواند در تحکیم همبستگی اجتماعی نقش موثری را ایفا می‌کند.

همچنین از نظر ایشان در عرصه‌ی تمدن نوین اسلامی خانواده نقطه‌ی کانونی و اصل و اساس سیاست‌گذاری محسوب می‌شود. پس باید برای حفظ آن در برابر شیبخون‌های فرهنگی تلاش زیادی کرد. از نظر ایشان یکی از فرصت‌هایی که می‌توان از آن در جهت حفظ و تقویت روابط خانوادگی از آن استفاده کرد، نوروژ است. از طرفی می‌توان گفت حفظ و تقویت روابط خانوادگی رابطه‌ی مستقیمی با همبستگی اجتماعی در جامعه دارد؛ به طوری که تقویت روابط خانوادگی اصل و اساس همبستگی اجتماعی در جامعه‌ی مسلمان ایرانی است.

از طرفی حفظ ارزش‌های دینی و انقلابی نیز نقش مهمی در همبستگی اجتماعی یک جامعه‌ی دینی دارد؛ از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای در درجه‌ی اول نیاز تمدن‌سازی اسلامی نوین نیاز به ایمان است که این ایمان را معتقدین به اسلام، پیدا کرده‌اند از نظر ایشان در اخلاقیات اسلام و در آداب زندگی اسلامی، همه‌ی آنچه را که مورد نیاز است را می‌توان پیدا کرد؛ فقط باید اینها را محور بحث و تحقیق قرار داد. از نظر ایشان باید در اخلاق اسلامی و عقل عملی اسلامی هم یک کار پرحجم و باکیفیتی انجام گیرد - حوزه‌ها، دانشوران، دانشگاه‌ها، محققان و پژوهشگران مسئولیت دارند آن را مبنای برنامه‌ریزی قرار دهند، آن را در آموزش‌های خودمان وارد کنند؛ ن چیزی اسایت که امروز ما به آن احتیاج داریم و باید دنبال کنیم. از

دیدگاه ایشان این مطلب اول در باب تمدن‌سازی نوین اسلامی. به زعم ایشان انواع رفتارهای ما، انواع چیزهایی که در زندگی اجتماعی برای انسان وجود دارد، اینها در اسلام هست. حال عید نوروز یکی از این ابعاد است که عید نوروز از طریق معنایی که در بطن آن نهفته است در حفظ این ارزشهای دینی و انقلابی نقش مهمی ایفا می‌کند به عنوان مثال حضرت آیت الله خامنه‌ای بیان می‌دارند نوروز یعنی روز نویی که انقلاب پیروز شد حال اگر ما توانستیم پیام انقلاب و امام بزرگوار را در جامعه رواج دهیم و خون شهدا را حفظ کنیم؛ آن روز نوروز است؛ و یا از نظر ایشان در این روز نو باید ما ارتباط خود را با خداوند تقویت کنیم و به در عین احترام به این سنت مهم-نوروز- به مراسم و مناسک مذهبی مقارن با این سنت احترام بگذاریم. از طریق این مولفه هاست که ارزش‌های دینی و انقلابی در جامعه تقویت و همبستگی اجتماعی دو چندان می‌شود.

به علاوه، از دیدگاه حضرت آیت الله خامنه‌ای «تمدن»ها بر اساس «هویت»ها شکل می‌گیرند از نظر ایشان بدون توجه به هویت فرهنگی و ملی و عناصر مهم آن اساساً صحبت از پیشرفت و به تبع آن، «تمدن‌سازی» چیزی شبیه طنز است. حال نوروز به عنوان نماد بارز هویت ایرانی-اسلامی نقش بارزی در تقویت هویت ایرانی-اسلامی ایفا می‌کند از نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای صدور ارزش‌های فرهنگی مانند نوروز باعث تقویت هویت ملی و غرور ملی در بین افراد جامعه می‌شود و این در تقویت همبستگی اجتماعی افراد در عرصه ی تمدن نوین اسلامی نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند.

منابع

۱. اباذری، منیژه (۱۳۹۱)، پیشینه و فلسفه ی نوروز، ادبیات و زبان ها، شماره ی ۹۲، صفحه ۱۲.
۲. علومی، محمد (۱۳۸۸)، نوروز؛ جشن ملی ایرانیان جهانی شد، مجله ی ادبیات و زبان ها، شماره ۱۰۲، صفحه ۲۷.
۳. لولویی، کیوان (۱۳۷۹)، جستاری در تاریخچه ی پیدایش نوروز و آیین‌های مربوط به آن، مجله ی علوم اجتماعی، فرهنگ اصفهان، شماره ی ۱۷ و ۱۸، صفحه ۱۰.
۴. اباذری، منیژه (۱۳۹۱)، پیشینه و فلسفه ی نوروز، ادبیات و زبان ها، شماره ی ۹۲، صفحه ۱۲.
۵. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۷/۲۳.
۶. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۸۰/۱/۱.
۷. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۸۴/۱/۱.
۸. پاک نیا تبریزی، عبدالکریم (۱۳۸۹)، نگاهی نو به جایگاه عید نوروز، مجله ی فقه و اصول، شماره ی ۱۳۸.
۹. بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۴/۱/۱.
۱۰. پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال نو ۱۳۷۶/۱/۱.
۱۱. بیانات در دیدار روسای جمهور و نمایندگان کشورهای شرکت کننده در جشن جهانی نوروز در تهران ۱۳۸۹/۱/۸.
۱۲. پورغلامی، محمد، گروه فرهنگی - اجتماعی برهان، صفحه ی ۲.
۱۳. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۷/۲۳.
۱۴. پیام نوروزی به مناسبت حلول سال ۱۳۸۶.
۱۵. بیانات در دیدار از زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۷۷/۱/۱.
۱۶. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۷۸/۱/۱.
۱۷. بیانات رهبر فرزانه انقلاب در دیدار با مدیران مراکز سازمان صدا و سیما ی جمهوری اسلامی ایران در استانها ۱۳۷۰/۱۲/۷.

۱۸. بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱/ ۱۳۸۶/۱.
۱۹. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳۹۱/۷/۲۳.
۲۰. پایگاه تحلیلی خبری خانواده و زنان ۹۴/۱/۳.
۲۱. بیانات در دیدار جوانان استان خراسان شمالی ۱۳/۷/۲۳.
۲۲. پیام نوروزی به مناسبت آغاز سال نو ۱۳۸۳/۱/۱.
۲۳. پیام نوروزی به مناسبت سال نو ۱۳۷۹/۱/۱.
۲۴. بیانات در دیدار زائرین و مجاورین حرم مطهر رضوی ۱۳۸۰/۱/۱.
۲۵. پورغلامی، محمد، گروه فرهنگی - اجتماعی برهان، صفحه ۲.
۲۶. بیانات در دیدار روسای جمهور و نمایندگان کشورهای شرکت کننده در جشن جهانی نوروز در تهران ۱۳۸۹/۱/۸.